

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

De Geest als gebedsverhoring

„Indien dan gij, hoewel gij slecht zijt, goede gaven weet te geven aan uw kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader uit de hemel de heilige Geest geven aan hen, die Hem daarom bidden?” Luk. 11:1-13

Klimaks of anti-klimaks ?

Eén van de discipelen vraagt Jezus om les in bidden. Misschien wilde hij op een keer de Meester iets vragen en trof hij Hem toen aan in gebed. Hij is er getuige van hoe Jezus zich helemaal uitsprekt tegen de Vader. En hij voelt hoe hij hier het geheim van Jezus' leven op het spoor is. Dit is de kracht, waaruit de Heer leeft en werkt. En het verlangen wordt bij hem geboren deze kracht te mogen kennen in eigen leven. Zodra Jezus zijn gebed dan ook beëindigd heeft vraagt hij: Heer, leer ons bidden! Maak ons uw levensgeheim bekend. Laat ons delen in uw kracht.

Jezus gaat daar grif op in. En Hij maakt ook duidelijk welke verwachtingen zijn discipelen van het gebed mogen hebben. Het kan gewoon niet meer mis gaan met ons bidden. Bidt en u zult ontvangen. Zoekt en u zult vinden. Klopt en de deur gaat open.

Vraagt maar, zegt Jezus, en je krijgt vast en zeker... Ja, wat krijgen we dan? De Heilige Geest, zegt Jezus. En nu even eerlijk! Is dat toch niet een beetje een teleurstelling? Ervaren we dat niet een beetje als een afknapper, een anti-klimaks? Ja, je durft het nauwelijks hardop zeggen. Maar hadden we toch niet liever die dingen gehad, waar we konkreet om hebben gebeden, wat dat ook wezen moge?

We voelen ons wellicht een beetje als een kind, dat voor zijn verjaardag een mooi stuk speelgoed heeft gevraagd. Vol verwachting komt het op de ochtend van het feest zijn bed uit. Het kan nauwelijks wachten tot de familie hem heeft toegezongen. Telkens kijkt hij naar het nog ingepakte kado. Maar als hij het uit het papier haalt blijkt er een nieuw paar schoenen in te zitten. Want die had hij harder nodig. Dat moet hij even verwerken. Want hij had liever die schoe-

DOOR
J. C. SCHAEFFER
EMMELOORD

nen náást het speelgoed.

Natuurlijk, de Geest hebben we ook nodig in ons leven. En als we de Geest óók ontvangen, zullen we Hem niet versmaden. Maar liever toch niet in de plaats van al die konkrete wensen en verlangens, die wij op ons lijstje hebben staan.

Ik vermoed echter, dat dit soort gevoelens de eerste hoorders van Jezus' gebedsonderwijs vreemd zijn geweest. Voor hen zal de toezegging van de Geest op hun gebeden ongetwijfeld de klimaks van Jezus' woorden zijn geweest.

Meer dan aardse vriend of vader

Met twee voorbeelden maakt Jezus duidelijk welke houding de discipelen bij God mogen verwachten als zij zich tot Hem keren in gebed. In beide gevallen konkludeert hij van het mindere tot het meerdere. Als je van mensen al zo'n welwillendheid mag verwachten, dan zeker van God.

Eerst geeft de Heiland ons het voorbeeld van een verzoek, waarvoor een mens heel wat moet overwinnen om er op in te gaan. (vs 5-8). En toch mocht de vrager op verhoring rekenen. Maar als zelfs mensen zich laten ompraten, zou God die zoveel van zijn kinderen houdt niet naar ons luisteren? Onvoorstelbaar! Daarom, zegt Jezus, aarzel niet tot God te gaan. Ook al is God oneindig veel meer dan een buurman uit de straat. Al is het bij nacht en ontij, wees niet bang Hem te storen. Hij is immers voortdurend wakker (Ps. 121)! Hij is een hoorder van alle gebeden.

Ook het tweede is een voorbeeld

uit het ongerijmde. Daarin voert Jezus een vader ten tonele, die in ijskoude wreedheid de behoeften van zijn kind misbruikt om het te kwetsen, mogelijk zelfs te doden (vs 11, 12). Dan ben je toch wel laag gezonken. Nu, zegt Jezus, daar zie Ik geen van jullie voor aan. Jullie mogen dan zondige mensen zijn, maar zó wreed en hard is er bij jullie niet één. Maar wat denk je dan van God? Als er één als een Vader van zijn kinderen houdt, dan is Hij het toch! Welnu, zegt Jezus, als jullie al weten wat goed is voor je kinderen, God zeker! En daarom geeft God het beste wat Hij in huis heeft: zijn Heilige Geest!

Ik heb geen goed buiten u (Ps. 16 : 2)

Als dit voor ons een anti-klimaks is, dan beseffen we niet wat God ons biedt in zijn Geest. De discipelen hebben ongetwijfeld Jezus en elkaar verbaasd en in blijde verwondering aangekeken. Nee maar, de Géést! Zij leefden nog in de veronderstelling, dat Gods Geest alleen maar was voorbehouden aan koningen, priesters en profeten. Zo was het tot dan toe altijd geweest. Voor de discipelen is het geweest of zij te horen kregen, dat bij wijze van spreken de Koningin in hun burgerhuisjes op bezoek zou komen. Want de Geest, dat is God zelf! Gods eigen heilzame en krachtige aanwezigheid. God, voor wie het mooiste hemelpaleis nog niet goed genoeg is, zal naar Christus' belofte zijn intrek nemen in hun bouwvallig levenshuis. Dat is meer dan zij ooit hadden durven vragen.

We lezen in vs 13: God geeft de Geest aan hen, die Hem daarom bidden. Maar in het grieks staat het woordje 'daarom' er niet bij. De discipelen zouden niet hebben gedurfd!

Mogelijk hebt u, om andere redenen, ook de neiging God eerder om andere dingen te vragen dan om de Geest. Om genezing, om een kind, om een baan, om honderd en één wensen die op zichzelf beslist niet verkeerd zijn, waar u om mag vragen. Maar meer dan eens ontvangt u niet, waar u om vroeg. Moet dat worden uitgelegd als bewijs van liefde-

Inhoud

- 1 Ds J. C. Schaeffer,
De Geest als gebedsverhoring
- 2 Ds J. Waagmeester,
Nog enkele opmerkingen
over liturgie
- 4 Ds J. C. Janse,
Over vernieuwing van het
theologisch onderwijs - 4
- 5 T. de Ruiter,
Een nieuw leven beginnen
- 6 M. de Jonge,
Boekbespreking
- Drs O. Mooiweer,
Persschouw

loosheid van de Vader? Dat nooit! Nergens belooft Jezus ons onbeperkte gebedsverhoring. Zo gaan ook aardse ouders niet met hun kinderen om? Meer dan eens tasten we in het duister waarom we het gevraagde niet ontvangen. Daarin blijven we altijd kind tegenover Vader.

Maar altijd ontvangen we de Geest. De Geest van wijsheid en verstand, de Geest van raad en sterkte, de Geest van kennis en vreze des HEEREN. D.w.z. God belooft dat Hij in elk geval zelf bij u is wanneer u een groot verlies lijdt. Hij is er bij wanneer u een zware teleurstelling te verwerken krijgt. Hij is er bij als anderen u het leven zuur maken. Hij is er bij als u niet krijgt waar u naar uitkijkt. Hij schenkt u zijn Geest. Hij schenkt u Zichzelf!

En als de belofte van deze gave u toch tegenvalt, dan moet u bedenken wat lang geleden Augustinus eens zei: Als je om iets anders bidt, waar zul je dan ooit genoeg aan hebben als zelfs God je nog niet genoeg is?

Bovendien, was juist deze gave van de Geest niet het geheim van Jezus' eigen leven, de kracht die Hem op de been hield bij alle tegenslagen en teleurstellingen die Hij doorleeden en in de zware strijd die Hij doorstreden heeft? Welk mens is hier op aarde meer beproefd dan Hij? Als dan Jezus ons als heerlijkste gave, die Hij bedenken kan, ons de Geest toezegt, dan kunnen we weten wat dit waard is!

Nog enkele opmerkingen over liturgie

Zoals ik in het nummer van 6 mei al schreef, is het de bedoeling van deze artikelen niet alle onderdelen van de kerkdienst te bespreken, maar enkele opmerkingen te maken over bepaalde dingen, die me vaak zijn opgevallen in de voorbereiding voor en de vormgeving van de dienst.

Een eerste opmerking betreft

De dienst der gebeden

Wij beschouwen het als gewoon, dat de dienaar des Woords ook voortgaat in de dienst der gebeden. Wanneer het de eigen dienaar van een gemeente betreft, zal dat ook wel 't meest voor de hand liggend zijn. Hij mag gacht worden de noden en zorgen, die er in de gemeente zijn, te kennen, en ook de blijdschap over allerlei weldaden onder woorden te kunnen brengen in het gebed.

Maar voor een predikant van een andere gemeente of voor een ander, die van buiten komt en in de dienst voorgaat, is dat veel moeilijker. De gemeente te Rotterdam-Overschie berichtte bij de informatie over de liturgie, dat het kon voorkomen, dat een ouderling zou voorgaan in het gebed na de preek. Ingrijpende gebeurtenissen in de gemeente - een sterfgeval, een ongeluk, een ernstig ziekte-geval of de afsnijding van een lid - kunnen veel beter in het gebed worden voorgelegd aan de HERE door een ouderling, die van alles op de hoogte is. Ik vond dat erg zinvol. Ook omdat erdoor uitkomt, dat het in de samenkomsten van de gemeente niet een éénmansbediening is.

(Om die reden was onze professor in de homiletiek er sterk op tegen om het instituut van voorlezer af te schaffen. Als er rekening gehouden wordt met de gáve om te lezen lijkt het me uitnemend.)

Nu we het over de voorbede hebben, wil ik graag doorgeven, wat ds J. D. Smit onlangs schreef in het kerkblad van Maastricht. Het gaat over een gebeurtenis in een van onze kerken, waarvan hij had gehoord. Een vrouw was ernstig ziek geweest en genezen. Ze zag daarin Gods barmhartigheid en de kracht van het gebed der gemeente. In de zondagse kerkdienst getuigde ze daarvan en vroeg de gemeente met haar een bepaald lied aan te heffen, dat haar veel kracht had gegeven. Ds Smit schrijft dan: „Dat is nou een heel duidelijk en concreet voorbeeld van elkaar opbouwen en bemoedigen in de eredienst. Je zou kunnen zeggen: de traditionele dankbetuiging in het kerkblad werd verplaatst naar de zondagse samenkomst.”

In de tweede plaats iets over

DOOR
J. WAAGMEESTER
LISSE

Het lezen van de wet

De jarenlang gevolgde gewoonte, om elke zondagmorgen de wet te lezen uit Exodus 20, eventueel met de „korte samenvatting” uit Matth. 22 : 37-40, heeft bij velen de gedachte doen post vatten, dat het zo per sé móét. Alleen Deut. 5 mocht ook nog.

In een kerkbode las ik een artikel, waarin zelfs het lezen van de „hoofdsom” uit Matth. 22 wordt afgewezen. De schrijver motiveert zijn mening, dat uitsluitend de tien geboden mogen worden gelezen, aldus: „Van de Sinaï spreekt God tot Zijn volk. Daar stelt Hij

Zelf de liturgie vast van Zijn spreken in de eredienst. Daarin achtte God Zijn werk compleet, toen Hij met eigen vinger de tien geboden op twee stenen tafelen schreef. Een hoofdsom werd door Gods vinger daar niet aan toegevoegd.”

Nu is al dikwijls opgemerkt, dat de Schrift nergens spreekt van tien geboden. Ze worden genoemd de tien woorden, de woorden van het verbond. (Ex. 34 : 28; Deut. 4 : 13). Als we Deut. 5 lezen, beginnen we gewoonlijk met vers 6, maar het is nuttig eens met vers 1 te beginnen. Dan zien we, dat Mozes tot Israël zegt: „Jahweh, onze God, heeft met ons een verbond gesloten op Horeb. Niet met onze vaders heeft Jahweh dit verbond gesloten, maar met ons, zoals wij hier heden allen in leven zijn.” (vs. 2 en 3). De tien geboden zijn de tien woorden van het Horebverbond. Natuurlijk hebben die woorden ook voor ons betekenis, zoals héél de Thora. Maar evenmin als ik zal de schrijver van bedoeld artikel nog de sabbatdag onderhouden, want dat is de zaterdag.

Het is goed, wanneer we ons bij het lezen van de wet niet beperken tot Ex. 20 en Deut. 5. Als ik me niet vergis, gebeurt dat ook al in verschillende kerken. En wat zou er op tegen zijn? De HERE

heeft ons toch Zijn wil geopenbaard in héél de Schrift?

Wat het Oude Testament betreft, lees ik bij afwisseling graag Lev. 19. Ook wel Deut. 6: het grote en eerste gebod, samen met b.v. Rom. 13 : 8-10, het tweede gebod, aan het eerste gelijk. En hoeveel gedeelten in het N.T. zijn niet te noemen, waarin aan de gelovigen in de Here Jezus Christus duidelijk wordt voorgehouden, wat de nieuwe levenswandel is. Ik denk aan Romeinen 12, Gal. 5 : 13-26, Efeze 4 : 17-32, Kol. 3 : 5-17.

Af en toe ga ik voor in gemeenten, waar men voor de wetslezing zich stipt wil houden aan Ex. 20 en Deut. 5. Natuurlijk sluit je je daar dan bij aan, maar zo'n beperking is niet vereist, en het is altijd te merken, dat er bij afwisseling in de keus van de Schriftgedeelten met meer aandacht wordt geluisterd.

De Maaltijd des Heren

Dikwijls lees je in de kerkbladen: viering van de Maaltijd des Heren. Meestal nog wel: het Heilig Avondmaal. Ik zou een lans willen breken voor het gebruik van de eerstgenoemde naam.

Zowel wat betreft de frequentie als wat betreft de wijze van viering is er in de Ned. Geref. Kerken nogal verschil.

Er zijn gemeenten, waar de viering slechts éénmaal in de drie maanden plaats vindt. Bij andere

Pastorale notities

DOOR
H. AMELINK
AALTEN

Syncretisme

Omdat onze samenleving steeds meer een gemengde samenleving wordt, van christenen, mohammedanen en andere niet-christenen, wordt er momenteel vrij veel aandacht besteed aan de wijze waarop we in dit land met elkaar dienen om te gaan.

Die aandacht is terecht. Maar ik heb de indruk dat politieke tolerantie ten aanzien van anders denkers iets heel anders met zich mee draagt. Prof. dr J. Verkuyl heeft er gelukkig op gewezen niet zo lang geleden, dat we het gevaar lopen te vervallen in de zonde van het syncretisme en van relativisme. Het gaat in de dialoog - zo zegt men dat tegenwoordig - er maar niet om dat een christen christen blijft, een orthodoxe Jood orthodox blijft en een mohammedaan mohammedaan blijft. Het gaat erom dat we mensen trachten te winnen voor Jezus Christus. Dat geldt van de Joden, die zo zeer van ons geleden hebben, dat geldt ook voor mohammedanen. Niet alle godsdiensten zijn gelijk. Het afstaan van een kerk aan een

mohammedaanse samenleving is niet iets dat we maar gewoon moeten vinden. Het omgekeerde vindt ook niet plaats. Joden denken er niet aan hun synagogen tot christelijke kerkgebouwen te laten veranderen, mohammedanen denken er niet over een moskee tot kerk te laten worden.

En het Evangelie gebiedt ons niet het omgekeerde wel te doen. De politieke vrijheid van godsdienst, die iedereen behoort te hebben, mag niet leiden tot relativisme. Toen dr H. Kraemer in 1937 hoogleraar werd in Leiden heeft hij een rede gehouden onder de titel „De wortelen van het syncretisme”. Hij maakt daarin duidelijk dat syncretisme in wezen heiden-dom is. Gandhi, die tegenwoordig

zo veel geprezen wordt, vergelijkt Kraemer met Celsus. Celsus was een bestrijder van de christelijke kerk in de eerste eeuwen na Christus. Hij was zeer geërgerd aan dat wat het Evangelie tot blijde boodschap maakt nl. dat Jezus Christus door Zijn dood en opstanding de enige weg tot God is en de enige weg tot behoud. Celsus zei tegen de christenen: „denk wat je wilt, maar conformeer je aan de maatschappelijke-godsdienstige gebruiken”. Gandhi zegt het Celsus na. Hij blijft Hindoe, niet omdat het Hindoeïsme de waarheid is, maar omdat het de godsdienst is van het land van zijn vaders. Gandhi kwam ook tot diep-agnostische uitspraken.

Als Jezus Christus dé weg, dé waarheid en het leven is, dan is alles wat niet van Jezus Christus niet-waarheid, dus leugen. Dat schreef Luther al naar Erasmus. Hoor Israël de HERE is onze God; de HERE is één! Daarom is elk waarachtig christelijk denken er steeds weer op uit tot het afstoten van alles wat maar riekt naar relativisme en tot syncretisme.

gebeurt het eenmaal per twee maanden. Weer anderen doen het elke maand en een enkele gemeente kent de wekelijkse viering. Met het laatste is men ongetwijfeld in de geest van de Schrift. En de reformatoren, behalve Zwingli, zijn tot dat gebruik teruggekeerd.

Calvijn schrijft in de Institutie, dat het altijd moest geschieden, dat er geen samenkomst der gemeente gehouden werd zonder prediking des Woords, gebeden, uitdeling van het Avondmaal en aalmoezen. De gewoonte, die gebiedt eenmaal 's jaars te communiceren, noemt hij een zeer gewisse uitvinding van de duivel, door wiens dienst ze dan ook ingevoerd moge zijn. (Boek IV, hfdst. XVII, 44 en 46). In de oude K.O. stond in art. 63: Het Avondmaal des Heren zal ten minste alle twee of drie maanden gehouden worden. Het Akkoord van Breukelen, 1982, heeft zelfs het noemen van twee maanden weggelaten.

Het is merkwaardig, dat van de minstens alle twee of drie maanden de meeste Geref. kerken het minimum hebben verkozen.

Hoe zijn we er toch toe gekomen om de viering van de maaltijd van onze Heer, waaraan God ons Zijn liefde en trouw wil verzegelen, te beperken tot een minimum?

Intussen heeft die driemaandelijke viering er wel toe geleid, dat men de maaltijd des Heren - een feestviering! - ziet als en heel bijzondere en ernstige zaak. Er moest een aparte voorbereiding aan voorafgaan en op de zondag, die aan de viering voorafgaat, moest een voorbereidingspreek worden gehouden. Daarenboven moest elke zondag, waarop de maaltijd wordt gehouden, nog een formulier worden gelezen. En wat voor formulier! Bepaald niet kort. En men is het lezen van dat lange formulier gaan zien als iets, wat er - in ieder geval in de morgendienst - beslist bij hoorde.

Uiteraard is het lezen van dat formulier een rem geweest voor een veelvuldiger viering. Elke week de dood des Heren gedenken is normaal, maar elke week zo'n lang formulier lezen is abnormaal.

Voor alle duidelijkheid nog dit: ik zeg geen kwaad van een goede voorbereiding voor de viering van de maaltijd des Heren. Evenmin als ik kwaad zou willen zeggen van een goede voorbereiding voor het feest van de zondagse kerkdiensten. Daar pleit ik juist met klem voor. Omdat we graag zondagmorgen op tijd met de gemeente willen samenkomen om onze God te ontmoeten, zullen we b.v. niet op zaterdagavond een feest organiseren, dat tot laat in de nacht duurt.

Een goede voorbereiding voor de viering van het heilig feest van

Christus' gedachtenis (prachtig lied uit het Liedboek, 358!) is het wegdoen uit ons leven van alles wat de gemeenschap met God en met elkaar in de weg staat. Maar dat klemmt dan toch niet heel bijzonder? Dat geldt toch voor elke kerkgang? (Zie Matth. 5 : 23, 24). De gedachte, dat elke gelovige zich bij elke viering van dit feest moet beproeven, of hij wel mag deelnemen aan de viering, is wel gegrond op de woorden uit 1 Korinthe 11 : 28, maar dat zegt Paulus daar *niet*. Paulus waarschuwt tegen de misbruiken in Korinthe: liefdeloosheid, de gemeente minachten, de behoeftigen beschaamd maken, en dan zo maar de maaltijd van de Heer houden.

We moeten die maaltijd niet in die zin tot iets heel bijzonders ma-

ken, dat we die als iets heel apart, iets bijzonder heiligs gaan beschouwen.

Het bijzondere van de maaltijd van onze Heer is, dat God in Jezus Christus met zulke mensen als wij zijn, gemeenschap wil hebben. Maar voor wie Hem vrezen, is er dan de vertrouwelijke omgang van de Here met Zijn volk. Als tussen vrienden

S. G. de Graaf zei in een preek uit 1934: „Als het verbondmatig leven in de kerk doorbreekt en wij de Schrift gaan verstaan, zullen we vragen: Geef ons meer dat toch zó natuurlijke teken en zegel van die gewone gemeenschap met de Here!”

We zijn nu vijftig jaar verder. Zijn we ook verder gekomen?

Redaktie

Ir. A. W. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. E. R. Postma
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redaktie:

Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring

M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

HIZKIA'S DANKLIED

Naar Jesaja 38 : 10-20

1 In mijn angst heb ik gesproken:

„Opgebroken
is mijn weg en mijn bestaan,
want de HERE komt mij tegen —
halverwege
zegt Hij mij het einde aan.

2 Wee mij! want ik ben ontboden bij de doden:

nooit zie ik Gods daden meer,
van zijn woning weggestoten,
uitgesloten
van het menselijk verkeer.

3 O, ik had geheel mijn leven saamgeweven

tot een weefsel schoon en sterk,
tot de HEER het af kwam snijden —
mij ontglijden
levensdoel en levenswerk.

4 Wordt mijn veilig onderkomen mij ontnomen,

rukt Gij elke tentpin uit?
In mijn angst richt ik mijn ogen
naar de hoge:
wees mijn borg, HEER, red mij uit!

5 Zult Gij als een leeuw mij vinden en verslinden,

onverhoeds, van dag op nacht?
Hoor het piepen van een lijster:
zo verbijsterd,
zo verloren klinkt mijn klacht . . .”

6 HEER, mijn God, ik vind geen woorden!

Gij verhoorde,
Gij vernieuwde mijn bestaan!
Alle jaren die mij resten,
tot de leste,
mag ik vrolijk verder gaan.

7 Zie, waarmee Gij mij beproefde, diep bedroefde,

werd tot heil dat mij verblijdt.
Niet naar 't graf ben ik gezonden,
want mijn zonden
werpt Gij van U voor altijd.

8 Want niet in het rijk der doden wordt geboden

lof die U behagen zou,
maar wie adem wordt gegeven
— zij die leven —
zingen van uw grote trouw.

9 HEER, mijn God, als in 't verleden mag ik heden

spreken van uw trouw en macht.
Wat mijn vader mij vertelde,
zal ik melden
aan het volgende geslacht.

10 U de lof, de eer te geven, dat is leven:

loven in uw heiligdom!
Laat ons bij het spel der snaren
alle jaren
zingen voor de Levensbron.

Melodie: psalm 38

JOOP KLEIN

Over vernieuwing van het theologisch onderwijs - 4

Na al wat in de voorgaande artikelen gezegd is, besluiten we met een derde paragraaf en met een „Naschrift”, dat nog enkele woorden zegt over de bij de aanhef van deze artikelen reeds genoemde vraag, hoe het komt dat er verschil is of was tussen wat ds G. Janssen onder 'theologie' verstond en wat wij er onder verstaan.

3. Onze verantwoordelijkheid als Ned. Gereformeerde ten aanzien van het theologisch onderwijs

We achten het een eer als Nederlands Gereformeerde Kerken, na een weg van strijd en verwarring, nog te mogen staan in de traditie van de degenen die in de jaren dertig naar de Schrift terugriepen. Er is harde strijd gevoerd, al van de jaren twintig af over het verstaan van de Schrift. Intussen lijkt die strijd aan velen geheel te zijn voorbijgegaan. De hele theologische handel over het anthropomorphe spreken van en over God is praktisch overal, ook aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn, een onbestreden zaak.²¹⁾

Het deed me denken aan de opmerking van een collega die onlangs Canada bezocht en die t.a.v. de prediking in de Christian Reformed Churches opmerkte, dat je wel kon merken, dat, zoals hij het uitdrukte, „de wind, de geest, van Schilder en van A. Janse en zijn boeken er daar niet overheen gingen was. Er wordt zeer exemplarisch gepreekt.” Ik antwoordde hem, dat dit ook mijn zorg ten aanzien van onze Nederlands Gereformeerde Kerken was. Over enige jaren kan het zover zijn dat voor de jongere generatie veel van wat we hebben mogen winnen door het werk van Schilder en Janse en Holwerda, verborgen is. Misschien voorgoed voorbij (?) Waar horen onze theologische studenten daar nog van? Waar werken we in dezelfde lijn? Het gaat ons niet om repristinatie, om terug te keren naar een vroegere toestand, maar we willen wel werken in dezelfde reformatoische lijn! Anders vallen we zelfs in deze, door een sterke hang naar subjectivistische vroomheidsbelevingen getekende, tijd op een gevaarlijke wijze terug in de sfeer van mystiek. En dat na al wat er

DOOR
J. C. JANSE
ZAANDAM

in de jaren dertig op dat front „gewonnen” was.

Daar hebben onze kerken een taak en roeping - tégen het alëtheia-zeggen van de moderne theologie en tégen de subjectivistische stromingen die volop terrein veroveren.

Dat de plaatselijke kerken er toch voor zorgen - in de lijn van 2 Timotheüs 2:1 en 2 - dat er mannen zijn die de strijd op al deze fronten hebben leren zien! Het is, vrees ik, symptomatisch, dat er in onze kerken zelfs opvallend minder belangstelling is voor het werk uit de jaren dertig dan in de Vrijgemaakt Gereformeerde Kerken - zoals me door een broeder die het weten kan, werd meegedeeld.

We moeten niet denken dat we er zijn! De strijd der geesten gaat met volle kracht voort.

Er wordt nog al teveel gedacht, dat men met het theologisch apparaat de waarheid moet uitpellen uit de Schrift, of dat men daarmee Gods Woord moet terugvertalen - wat ds Visser zo bestreed. Als we de Schrift naspreken moeten we niet denken dat we die woorden toch eigenlijk in de „theologische lift” zetten²²⁾, zodat we dan achter de betekenis komen, of een betekenis die achter de waarheid zou liggen te weten komen. En op die wijze z.g. alëtheia-zeggen, God uit-zeggen. Nu, daar is de taal van de Schrift te koninklijk voor: van de Heilige Geest

²²⁾ Vgl. Lezingen Studiedag, a.w. p. 19. Ds. H. Smit stelt in de Studiemap Theol. Begeleiding C no. 14, de vraag of men als je laat staan wat er staat „oog”, „arm”, „hand”, enz., dan eigenlijk de dimensieverschillen tussen God en ons niet wegstopt. „Men leest eenvoudig wat er staat, maar nu zitten al die eenvoudige woorden zelf in de theologische lift!” Ons antwoord is: Kijk, dat is de al hiervoor gesignaleerde fout - het grote misverstand, zo men wil - alsof wij met ons theologisch apparaat deze woorden toch nog weer zouden moeten „bewerken”, alsof we de Waarheid zouden moeten „uitpellen”.

- en dus van de Goddelijke Auteur zelf.

Naar Hem te luisteren en met Zijn staf de schapen te laten hoeden, de staf van het Wóórd - ook onszelf en het komende geslacht - dáár gaat het ons om. Want we zijn met het zoeken van reformatie in het theologisch onderwijs bezig voor de toekomst - met het oog ook op onze kinderen en kleinkinderen. Als het de Here behagen mag ook hun „ruimte” te geven.

Moge het velen gegeven zijn in deze historische, reformatoische lijn mee te werken. Het zou gebiedsverhoging zijn.

In dit „Naschrift” geven we ons nog apart rekenschap van de

Naschrift

moeite die ds G. Janssen had met de in de brochures van het Ned. Geref. Seminarie gebruikte uitdrukkingen als m.n. 'het profetische spreken'.

We zeiden in het eerste artikel al dat we hierop zouden terugkomen. Ds Janssen meende destijds n.l. iets van ongezonnd actualisme in de uitdrukking 'profetisch spreken' te beluisteren. Andere wijzen van spreken zouden in het gedrang kunnen komen, meende hij. We hopen intussen dat een en ander ook voor hem duidelijk geworden is.

We zeiden ook reeds, dat ds Janssen 'theologie' opvatte als „het gelovig en samenvattend naspreken van de Schrift als vrucht van gehoorzaam luisteren” en dat hij daar waarschijnlijk hetzelfde be-

doelt als wat wij onder profetisch spreken verstaan. (no. 8, pag. 58). O.i. vergeet hij echter, dat onder 'theologie' aan de bestaande opleidingsinstituten iets heel anders verstaan wordt, zodat zijn opvatting van 'theologie' in het geheel niet dekt datgene waar men bij de meeste opleidingen mee bezig is.

Bovendien kan door deze begripsverwarring het onderscheid tussen het praktische spreken van de Schrift en het theologiseren, zoals daarover in de brochures van het Seminarie en ook in deze artikelen kritisch geschreven en gesproken wordt, niet meer opgemerkt worden.

Het gebruik van het woord „theologie” voor het naspreken van de Schrift is o.i. dan ook af te raden. Mogelijk is de oorzaak van de moeite in dezen, gelegen in het onvoldoende rekening houden met de reeds van de aanvang af in de Calvinistische of Reformatoische wijsbegeerte gemaakte onderscheiding tussen „wetenschap” en „dagelijkse ervaring”. Wetenschap als resultaat van menselijk denken, uiteenstellend denken.

Geheel onderscheiden daarvan is het naspreken-in-de-tijd van het midden in de werkelijkheid vermanende, vertroostende, bemoedigende of bestraffende Woord Gods. Dat is het „profetische spreken” - het is het zeggen van de dingen die thans gezegd moeten worden.

Wanneer de wetenschappelijke verhandeling op de preekstoel gebracht wordt, is het, hoe orthodox getoonzet ook, een tijdsloos geheel. „Profetisch spreken” is het levende Woord Gods verkondigen - in de lijn trouwens van onze roeping genoemd in Zondag 12 van de Heidelbergse Catechismus.

Redactie ontving

Toren - 114 pag. - f 13,50 - uitg. De Vuurbaak, Groningen.

Ina de Vries-van der Lichte - De levensroman van Alida Steijling - 215 blz. - f 22,50 - uitg. Kok, Kampen.

De onderneming - Themanummer van Beweging 82. Losse nummers f 2,50 - uitg. Centrum voor reformatoische wijsbegeerte, Postbus 149, Maarssen.

Bijbels Handboek (deel II A) Het Oude Testament, onder redactie van dr. A. S. v. d. Woude e.a. - 455 blz. - f 69,50 - uitg. Kok, Kampen.

De Kerstster - Kerstverhalen voor kinderen - 96 blz. - f 11,25 - uitg. De Groot, Goudriaan, in samenwerking met de Ned. Hervormde Zondagsscholenbond op g.g.

Mogelijk wordt op één of meerder van deze uitgaven in een recensie teruggekomen.

Hans Werkman, Kroniek van meester Keuning - Het leven van de vader van Willem de Mérode. Met medewerking van Ineke Zuiderweg - 172 blz. - f 25,50 - uitg. De Vuurbaak, Groningen.

A. P. Wisse - De Jehova's getuigen aangeklaagd - Een onthullend verhaal - 143 blz. - f 14,90 - uitg. Kok, Kampen.

Prof. dr. J. H. Bavinck - Het raadsel van ons leven (vijfde druk) - 107 blz. - f 12,50 - uitg. J. N. Voorhoeve, Den Haag.

Dr. Chr. Fahner en drs. W. van Laar (red.) - Evangelie als cultuur? - Kijk op zending - Het zendingswerk, de Bijbelse boodschap en de culturen - 102 blz. - f 17,50 - uitg. Kok, Kampen.

Piet Prins - Snuf en de Zwarte

²¹⁾ Zie Lezingen Studiedag, a.w. p. 17 v.v.

Een nieuw leven beginnen

„Een nieuw leven beginnen” klinkt altijd wat overdreven, maar wanneer je gaat studeren, dan kom je in een situatie terecht, die er veel van weg heeft. Een nieuwe stad, een nieuwe opleiding, een nieuwe dagindeling, nieuwe vrienden en een nieuwe kerk. In al die dingen moet je je weg zien te vinden: studeren moet je leren, vrienden moet je maken, je moet je thuis gaan voelen in stad en kerk, en dat liefst allemaal tegelijk. Geen wonder, dat veel studenten op de één of andere manier een wat minder succesvol bestaan gaan leiden.

Er zijn op al die gebieden wel mensen die je willen helpen. Helpen wil de WCS ook, in de eerste plaats m.b.t. de kerk.

Bovenstaand gedeelte is overgenomen uit een folder, die de WCS in september vorig jaar heeft verspreid onder Ned. en Chr. Geref. studenten. Maar misschien is het goed wanneer niet alleen studenten, maar ook andere Ned. en Chr. Geref. gemeenteleden van het bestaan van de WCS afweten. Wat is die WCS; wat wil ze?

Ontstaan van de WCS

Jongeren die gaan studeren moeten in de nieuwe situatie waarin ze terecht komen, hun weg zien te vinden. Dat is ook het geval op kerkelijk gebied. Sommigen laten zich direct overschrijven, anderen duiken liever onder, weer anderen gaan als randlid door het leven en dan zijn er nog heel wat tussenposities te noemen. Het is lang niet altijd gemakkelijk voor studerende om hun plaats te vinden in de kerk.

Om daar wat aan te doen, is de WCS opgericht. Daarom is de WCS niet alleen een zaak van studenten, maar vooral van de Ned. en Chr. Geref. gemeenten zelf.

De WCS bestaat officieel sinds 25 september 1982. Momenteel bezit de WCS zeven leden: drie studenten (waarvan één Ned. Ger.), één vertegenwoordiger van de RCGS (Reünisten van de Chr. Ger. studentenbond), een vertegenwoordiger namens deputaten „kontakt met de kerkjeugd”, een vertegenwoordiger namens de Chr. Geref. studentenouderlingen, en een Chr. Ger. student, die geen plaatselijke gespreksgroep vertegenwoordigt, maar aan de WCS extra steun verleent.

De WCS is op het ogenblik dus meer Chr. Geref. dan Ned. Geref. Dit hangt met verschillende dingen samen:

In de eerste plaats is de WCS in het leven geroepen door de RCGS. Deze Reünistenorganisatie heeft zich lange tijd bezig gehouden met het organiseren van conferenties voor Chr. Geref. studenten. Maar

langzamerhand ontdekte de RCGS, dat eigenlijk veel meer voor Chr. Geref. studenten gedaan zou moeten worden. Omdat zij zelf echter niet de geschikte organisatie was om deze taak op zich te nemen, is de WCS opgericht. De WCS is ook door de RCGS gefinancierd, tot ze helemaal zelfstandig was.

Ten tweede wordt het werk van de WCS momenteel gefinancierd door deputaten „kontakt met de kerkjeugd”, een Chr. Geref. deputaatschap.

Een derde reden is, dat de WCS met haar activiteiten aansluit bij studentengroepen, die allang voordat de WCS werd opgericht in diverse plaatsen draaiden. Deze groepen bestaan vooral uit Chr. Geref. studenten, al zijn er wel wat Ned. Geref. die hieraan meedoen.

Tenslotte is nog te noemen, dat de Ned. Geref. Kerken nu eenmaal niet zo landelijk zijn ingesteld en daarom niet beschikken over allerlei organisaties en instellingen, die afgevaardigden kunnen sturen naar de WCS.

Toch streeft de WCS naar een volledige samenwerking met de Ned. Geref. op dit gebied. Er zijn immers Ned. Geref. studenten die meedoen met de gespreksgroepen en ook de conferenties worden door Ned. Geref. studenten bezocht. De WCS zoekt nog naar een Ned. Geref. studentenouderling, die bereid is om mee te werken in de WCS. Bovendien zal in de toekomst een beroep gedaan worden op Ned. Geref. kerkeraden voor financiële steun.

Doel en activiteiten

In de statuten wordt het doel van de WCS als volgt omschreven:

- de onderlinge ontmoeting van studerende;
- goede betrekkingen tussen studerende en kerken;

c. het elkaar wijzen op en onderzoeken van het bijbels getuigenis;

d. het vormen van studerende met het oog op de taak die Gods Woord t.a.v. allerlei levenssterreinen aan ons stelt.

Een folder is één van de mogelijkheden om dit doel te bereiken. Verder onderhoudt de WCS contact met vertegenwoordigers van de plaatselijke gespreksgroepen, die in ongeveer tien verschillende plaatsen draaien. Ongeveer twee keer per jaar nodigt de WCS de vertegenwoordigers uit voor een vergadering. Er kan dan overlegd worden over de programma's, onderwerpen en moeilijkheden waarop het studentenwerk stuit. Ook wordt er gedacht over mogelijkheden om stroeflopende groepen te activeren en om groepen op te richten in plaatsen waar die er nog niet zijn. De WCS schat het aantal Ned. en Chr. Geref. studerende op acht- à negenhonderd (onder studerende verstaan we al wat studeert, of leert of verpleegt). Reden genoeg dus om aandacht te schenken aan deze groep binnen onze kerken.

De WCS wil niets opleggen van bovenaf; ze wil ook niet betuttelen, maar dienen, meedenken, motiveren. Het accent blijft liggen op de plaatselijke groepen.

De WCS onderhoudt ook contact met studentenouderlingen en predikanten. Op 11 november nog organiseerden deputaten „Contact met de kerkjeugd” een vergadering voor studentenouderlingen. Op deze avond kreeg de WCS gelegenheid om zich te presenteren, maar het was ook een goede gelegenheid om iets te vermelden van de problemen en zorgen in 't werk van een studentenouderling.

Verder zijn nog de conferenties te noemen. Op 22 en 23 oktober 1982 vond de eerste, door de WCS georganiseerde conferentie plaats in Ede. Het thema was: Studeren: theorie, praktijk en verantwoordelijkheid (oftewel: de ethiek van de wetenschap). Eén van de sprekers was prof. dr ir. E. Schuurman. Hij benaderde het onderwerp vooral theoretisch; anderen spraken juist vanuit de praktijk. Het was een zeer geslaagd geheel. De WCS wil ieder najaar zo'n conferentie organiseren.

Tot slot valt nog te wijzen op contacten die de WCS onderhoudt met „andere” studentenverenigingen. Momenteel is de WCS waarnemer van de CNI (dit is een organisatie waarvan diverse Chr. studentenorganisaties lid zijn). Deze CNI doet erg veel voor studenten (zij organiseert o.a. conferenties en kringleidersweekenden). Zelfs in het buitenland zijn er activiteiten. Zo werken ook twee Chr. Geref. in Paraguay om het Chr.

studentenwerk daar van de grond te krijgen. De WCS geeft graag materiaal van de CNI door aan de plaatselijke groepen.

Karakter van de WCS

Wat onderscheidt de WCS nu van andere studentenverenigingen? Is het niet een beetje beperkt om een studentenvereniging op te richten alleen voor Ned. en Chr. Geref. studenten? In alle universiteits- en HBO-steden is wel een Chr. vereniging te vinden. Waarom nu weer iets apart?

De reden hiervoor is, dat het karakter van de WCS anders is dan dat van andere studentenverenigingen. Eigenlijk is de WCS geen vereniging, maar een werkgroep en deze werkgroep is duidelijk pastoraal gericht.

De WCS wil niet zomaar iets voor studenten betekenen, maar ze wil iets betekenen m.b.t. de kerk. Haar doel is om studerende hun eigen plaats te geven binnen de gemeente. Daarom zitten er ook studentenouderlingen in de WCS en onderhoudt zij contact met predikanten en kerkeraden.

En nu?

Het werk van de WCS moet doorgaan. Ook dit jaar is er weer veel te doen. Er is veel energie en denkkraft nodig, maar ook veel gebed en zegen.

We willen u daarom vragen dit werk, dat eigenlijk wel aan te duiden is met de term „studenten-pastoraat”, te gedenken in uw gebed.

Daarnaast zouden we u willen verzoeken mee te denken, suggesties en ideeën door te geven en open te staan voor de studerende in onze kerken.

Voor informatie of reacties kunt u altijd bij een WCS-lid terecht.

Namens de WCS:
T. de Ruiter (secr.)
Loseweg 116,
7315 DL Apeldoorn

Kerkdiensten Benidorm

Ten behoeve van vakantiegangers en overwinteraars attenderen wij erop dat de Nederlandse Evangelische Gemeente te Benidorm elke zondag het gehele jaar door haar dienst des Woords houdt in Edificio Cervantes aan de Avenida Europa te Benidorm.

Aanvangstijd van de kerkdienst: 10.00 uur.

Boekbespreking

Apeldoorn

Als deze plaatsnaam in onze kring valt, gaan de gedachten direct uit naar de Theologische Hogeschool van de Chr. Gereformeerde kerken, die daar is gevestigd. Eveneens naar vele jongelui uit onze gemeenten, die daar studeren of gestudeerd hebben. Wat 'Kampen' voorheen voor ons betekende, is 'Apeldoorn' thans in Chr. Gereformeerde kring.

Toen ik onlangs het boek 'En toch niet verteerd' besprak, wees ik op de daarin opgenomen bijdrage van prof. dr. W. van 't Spijker over 'De Theologische Hogeschool', een hoofdstuk dat nader bezien waard was. Welnu, laten we dit thans doen, zij het dat het dan maar om één facet gaat.

Bij het samengaan van de kerken uit de Afscheiding (1834) met die uit de Doleantie (1886) - in 1892 - meende een aantal terzijde te moeten blijven staan, om Christelijke Gereformeerde kerk te kunnen blijven. Dit aantal nam in de loop van de jaren toe.

Reeds direct kwam in hun midden de vraag naar de mogelijkheden van opleiding tot predikant aan de orde (1893). Immers waren in die kring niet meer dan vier predikanten beschikbaar. Maar hoe moest die opleidingstaak door de kerken volbracht worden? Je moest daar toch mensen voor hebben en het moest ook duidelijk zijn, hoe een studiepakket samen te stellen. De broeders, in synode bijeen, besloten tot het stichten van een speciale onderwijsinstelling: een theologische school van de kerken.

In de uitvoerige discussies, zowel ter synode als in de pers, kwamen twee aspecten van de opleiding naar voren en wel

- a. de noodzaak van een wetenschappelijke opleiding en
- b. de eis „dat men deugdelijk rekenschap zou kunnen geven van de genade van God, aan de ziel bewezen” (later is daaraan toegevoegd „de zekerheid van goddelijke roeping”).

Zoals veelal gebeurt: de één beklemtoonde dit en de ander dat aspect. Er was ook - en dat is achteraf heel duidelijk aanwijsbaar - een zich afzetten tegen de verenigde (Gereformeerde) kerken en bijzonder tegen de opleiding aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, „die domineesfabriek van Kuiper”.

Het is de vraag, of de harmonie tussen die twee zo sterk verschillende facetten van de opleiding wel ooit is gevonden. In de gememoreerde bijdrage van prof. Van 't Spijker tref je daar, jammer genoeg, ook geen oplossing voor

aan. Wel wordt duidelijk dat velen van mening waren, dat de verbinding zou liggen in een goede beoefening van de gereformeerde theologie. Immers, dan zou het wetenschappelijk gegarandeerd zijn en gegeven het onderwerp-van-studie zou ook „de bevinding” tot haar recht kunnen komen. De vraag is dan wel of dit echt zo is? Is het zo eenvoudig? Uit het bewuste hoofdstuk blijkt wel wat anders. De schrijver citeert vrij veel uit oude kerkelijke rapporten, doch schetst daarnaast ook wat er in de tijd ná 1892 in Apeldoorn en in de Chr. Gereformeerde kerken leefde. Ik citeer daarvan een aantal uitspraken:

- Echte theologie is de wetenschap om voor God te leven.
- ... dan zal de wetenschap in dienst gesteld worden van deze kennis Gods.
- de opleiding (wordt) dienstbaar gemaakt aan de beoefening van de Gereformeerde Theologie.
- wanneer men de beoefening van de theologie als wetenschap losmaakt van de kerk 'als instituut' heeft men een breuk geschapen met een grondovertuiging van de Reformatie.
- De theologie wortelt in de gemeente. Zij is een wetenschap die een vertrekpunt heeft in het Lichaam van Christus en die ook gericht is op dienst aan zijn gemeente.
- Wat is theologie zonder gemeente? En wat is de gemeente zonder theologie?
- Daarmee bedoelen we niet, dat de theologie in Apeldoorn iets eigens, iets van eigen snit zou zijn. Immers de theologie, die hier wordt gezocht is de gereformeerde theologie, zoals deze door het kanaal van de gereformeerde traditie tot ons komt. Men staat verbaasd hoe modern deze klassieke theologie is, hoe katholiek zij wil zijn in de confessionele zin van het woord, zoals de kerk dit iedere zondag belijdt: ik geloof... In die zin is de gereformeerde theologie algemeen christelijk, d.w.z. geheel en al ontleend aan Hem die de Christus Gods is.
- ... aarzelen we niet, wanneer we, om iets van het eigene van de gereformeerde theologie aan te geven, denken aan de oude woorden: Theologie voert tot God, doet God kennen en wordt door God onderwezen. Om met het laatste te beginnen: er is geen theologie, dan die wij leren in de school van de Heilige Geest.
- Ten diepste is God niet het object van de theologie. Hij is er het subject van. Niet dat wij God kennen, veel meer dat wij door God gekend zijn, is het grote geheim van de genade... In dit onderwerp komen de diepe vragen van de verhouding van geloof en wetenschap, religie en theologie aan de orde... In deze thematiek vinden we iets eigens, zo men wil van de theologiebeoefening in Apeldoorn.

Wat hierboven is gegeven, kan niet zonder meer gelden als de kenschetsing van het werken in Apeldoorn. Het tekent echter m.i. wel

de situatie. Een die veel bedenkingen en vragen oproept. Méér dan in het bestek van deze bijdrage beantwoord kunnen worden. Maar wel vragen van diep ingrijpende betekenis. Bijvoorbeeld naar het verband tussen Gods Woord en de theologie, tussen geloof en theologie, kerk en theologie, tussen theologie en andere wetenschappen. En ook de vraag: wat nu precies te verstaan onder „theologie”? Op dit alles is in de loop van negentig jaar, althans volgens het verhaal van prof. Van 't Spijker, geen bevredigend antwoord gevonden. Je kunt je zelfs afvragen of de broeders deze problematiek wel onderkend hebben, resp. of ze haar wel aan de orde willen stellen.

Duidelijk is wel, dat theologie = wetenschap, derhalve tijdgebonden is. Ze vergaat, zoals zoveel mensenwerk. Maar het Woord Gods blijft, dat verduurt de eeuwen (1 Petr. 1: 25).

Theologie = mensenwerk, is dus 'ten dele', gebonden aan 'opvattingen' waarvoor je kunt discussiëren. Het Woord Gods komt met macht, we moeten ons daarvoor buigen en doen, wat het gebiedt. (Hebr. 4: 12; 1 Cor. 10: 11) De gemeente belijdt, bijzonder tegenover velerlei dwalingen, haar geloof. De theologie echter ontwikkelt 'systemen', misschien wel redelijk goede, maar vaak ook minder goede en ook slechte.

Tenslotte: de gemeente gelooft haar Heer, die spreekt. Dat geldt ieder in de gemeente. Maar de beoefening van de theologie is voor

enkelingen weggelegd, die deswege niet 'meer' zijn dan de anderen. De wijsheid van Gods Woord is ook ieder toegezegd, we mogen er met psalm 119 om bidden. Het theologisch werk is voor specialisten, net zoals b.v. het medische werk.

Elke opleiding tot de dienst des Woords zal worstelen met de aangegeven problemen (en met nog veel meer). Zien we in eigen kerkelijk verband deze zaken onder ogen? Te wensen is, dat we allen goed onderscheiden, om niet te struikelen in de valkuilen van wetenschapsverheerlijking, dan wel in het opzien tegen de theologie, te veel van haar verwachten en haar ver boven alle andere studierichtingen stellen.

De gemeenten (ook de Chr. Gereformeerde) hebben mannen nodig, die de tijd verstaan, de situatie van de gemeente zien en vanuit en met Gods Woord de gemeenten kunnen voorgaan, het zwaard van de Geest hanterend. Dat zij daartoe op wetenschappelijk niveau bekwaamd moeten worden, is buiten kijf.

Tenslotte, voor wie zich verder in deze problematiek wil verdiepen, kan ik het boek „De reformatie van het calvinistisch denken” ('s-Gravenhage, 1938) aanbevelen, speciaal het door A. Janse gegeven hoofdstuk „Dogmatiek als wetenschap en hare wijsgeerige motieven”. En voorts ook „Ambt en opleiding”, door A. M. Lindeboom (Goes, 1940).

M. de Jonge, Voorburg

Persschouw

De ander en de anderen verstaan

In een vroeger artikel schreef ik, dat wij, als wij niet naar elkaar luisteren, ook niet in staat zijn de Bijbel te verstaan. Deze zin riep bij sommigen verwondering op. Moet het niet juist omgekeerd zijn. Maar wat ik schreef, was geen vergissing.

Ik blijf er bij, dat wij als wij niet naar elkaar luisteren, ook niet meer goed naar de bijbel kunnen luisteren.

Ik wilde zeggen, dat wij niet op ons eentje de bijbel kunnen verstaan. Wij hebben elkaar nodig in het luisteren naar het Woord. Ik noem een aantal argumenten:

1. De gemeenschap van de Kerk is er eerder dan ik. Aan die gemeenschap van de kerk is het Woord van God toevertrouwd. Ik begin niet voor mezelf helemaal alleen de bijbel te lezen en te verstaan. Anderen hebben dat voor mij gedaan en zij reiken mij hun verstaan van de Bijbel aan en maken mij het daardoor pas mogelijk zelf voor mijzelf de bijbel te gaan verstaan. Ik sta in een bepaalde traditie en ik sta in een bepaalde gemeenschap.
2. De bijbel zelf houdt ons voor,

dat we niet maar ieder voor zich als individuen onze eigen weg moeten zoeken. Het kennen van Gods wil heeft zijn juiste plaats in de gemeente en in vereniging met de andere leden van het lichaam van Christus. Paulus roept de gemeente steeds weer op één van ziel te zijn, één in streven. (Filippenzen 2 vs. 2, Romeinen 12 vs. 16). Hij vraagt ons niet eigenwijs te zijn en niet te denken, dat we het zelf wel weten en geen ander nodig hebben, maar dat we voor de mening en het inzicht van anderen open staan.

3. Als we niet naar anderen luisteren, lopen we een kans op bekering mis.

Wie op zijn eentje met de bijbel bezig is, kan daarin vaak zo lezen, dat hij er alleen uithaalt wat hem in zijn mening bevestigt. Er zijn vaak anderen nodig om ons het Woord te doen verstaan. David had de profeet Nathan nodig. Het volk Israël had de profeten nodig om ze tot bekering te roepen. Wij hebben anderen nodig om onszelf te corrigeren, aan te vullen, te verdiepen, te bekeren. Geloven betekent niet een muur optrekken rondom je eigen overtuiging, maar openstaan voor vernieuwing en verrijking van je geloof door anderen.

4. Als we niet naar elkaar luisteren, zullen we zeker niet verstaan wat de Bijbel over de Kerk zegt. En dat is een heel centraal punt in de bijbel. In vele beelden wordt

over de kerk gesproken. Als volk van God, als lichaam van Christus, als gebouw. De nadruk valt er steeds op, dat we samen kerk moeten zijn. Daarom moeten wij voorkomen dat de verscheidenheid zich verhardt tot onoverbrugbare tegenstellingen.

Ik kom nogal eens tegen de opvatting, dat de godsdienst er is voor het individuele heil van jezelf. En de Kerk moet dan daarvoor dienst verlenen. Zo komen we terecht bij een verzorgingskerk. De leden vragen verzorging van de kerk en haar organen en daar betalen ze ook voor. Geert Bogaard dicht een gebed:

*Heer,
we willen in de kerk het liefst
dat het er goddelijk toegaat,
we praten er geregeld over
een mysterie,
waarmee we dan waarschijnlijk
een niet-menselijke sfeer bedoelen
of zo iets als een nachtelijke stilte*

*We verlangen maar steeds
dat het er heerlijk is,
voor jezelf dan;
dat je anders naar buiten gaat
dan je binnen bent gekomen,
voor je gevoel dan,
want het gaat er niet om
dat je iets doet*

*En zo hebben we nog steeds niets
gedaan, Heer,
en verborgen in een rode zakdoek
zit het talent
in de grond*

De kerk is er niet om ons te verzorgen. Wij moeten samen kerk zijn van de Heer in dienst van een veranderende wereld. G. Brouwer

Dit artikel van één der gereformeerde pastores uit Drachten namen we over uit de „Friese Kerkbode”. We zouden de laatste zinnen echter graag anders geformuleerd hebben gezien, nl. zo: De kerk is er NIET ALLEEN om ons te verzorgen.

Wij moeten samen kerk zijn van de Here IN DIENST VAN GOD EN TOT HEIL VAN EEN VERANDERENDE WERELD.

Overigens: Het „samen met alle heiligen” is geen menselijke uitvinding, maar een bijbels beginsel! (Zie Ef. 3:18). Het is beide: opdracht en geschenk!

O. Mooiweer, Enschede

Kerknieuws

Informatieboekje 1983

Deze dagen, rond 20 mei, start de verzending van het nieuwe Informatieboekje voor de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Wederom onder redactie van ds G. van den Brink.

Het 192 pagina's tellende boek kost f 11,90.

Bestel, wanneer u dat nog niet deed, zo veel mogelijk gecombineerd. Dat spaart verzendkosten! Het Informatieboekje 1983 is een uitgave van Buiten en Schipperheid b.v., Valkenburgerstraat 106, 1011 NA Amsterdam.

Adressen

HAREN (Gr.) - Praeses kerkeraad H. Steegstra, Deesstukken 6, Haren, 9451 HB, tel. 050-348203.

Diaconie: P. Tilman, Knottenplaat 15, 9761 BT Eelde, tel. 05907-2683. Postgironr. 1242930.

Rectificatie

In het artikel „In Memoriam S. J. P. Goossens V.D.M.” (nummer van 13 mei) moet de 17e regel eerste kolom aldus veranderd worden: „Ds Goossens werd geboren in Amersfoort, 27 januari 1902.”

ze gaan terug op onze eigen schuld. Een schuld, die ook moet worden beleden, temidden van ons volk. Want we hebben vertrouwd op het werk van onze eigen handen. We hebben de Wet en het Evangelie van onze Heer vleugellam gemaakt, en soms ook krachteloos door onze daden. We hebben het getuigenis van Christus in deze wereld uiteengerukt en verdoezeld. We zijn verstrikt geraakt in onze eigen onderlinge verdeeldheid. We zijn met een grote boog heengelopen om wat we de armste mensen en volken in deze wereld in het verleden hebben aangedaan en nog steeds aandoen. We hebben in naam van de veiligheid de wereld onder bedreiging van nucleaire vernietiging gebracht. We hebben het volk Israël steeds zo gemakkelijk in de steek gelaten en laten het mogelijk opnieuw in de steek als het er op aankomt.

„Tesjoeva” d.w.z. inkeer en omkeer, het enig mogelijke antwoord dat past bij de schuld, waarover we spreken. Een schuld zowel van ons zelf - christenen vandaag - als van onze vaders.

Gezamenlijk zijn we ervan overtuigd dat het juist nu van de allergrootste betekenis is dat we geloven in één God, die leeft. Nu onze wegen zijn doodgelopen, nu er geen kruid meer lijkt te zijn gewassen tegen de bewapeningswedloop en al die andere kwalen en problemen, nu worden we als het ware toegedrongen naar de enige weg die nog openstaat: een roepen om uitredding door de Levende, de Eeuwige. „Scheur uw hart en niet uw klederen en bekeert u tot de Here, uw God. Vergadert het volk, heiligt een vasten, roept een plechtige samenkomst bijeen. Wie weet of Hij Zich niet wendt en berouw heeft en een zegen achter Zich laat overblijven.” Aldus de profeet Joël tot zijn volksgenoten in Israël.

„Wie weet?” Dat moeten wij nazeggen, want we hebben de zegen verspeeld. We hebben ook als volk geen recht meer op Zijn gunst, Zijn uitredding, Zijn herstel. Maar we weten één ding heel zeker en dat willen we zeggen als eenheid temidden van een gebroken christenheid: De arm van de Heer is niet te kort geworden om ons ook nu te kunnen genezen en te kunnen verlossen, als Hij dat wenst. Hij kan wegen banen, waardoor de toekomst opengaat. Hij kan de morgen laten aanbreken door de nacht heen.

Gezamenlijk willen we hardop zeggen en laten horen aan iedereen: dat we liever op Zijn weg ons vertrouwen stellen dan op het meest moderne wapentuig, de

Administratie

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38
3956 TD Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

f 42,— per jaar of f 22,— per halfjaar.
Buitenland f 50,— per jaar of f 65,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Brabantlaan 122
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”
Nooitgedacht 3
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

knapste doktoren, de briljantste deskundigen of de wijste commissies. Hoe komen we tot een dieper besef van de omvang en reikwijdte van de schatten, van wijsheid en kennis, die er zijn in Christus Jezus. Niet alleen voor mensen individueel, maar ook voor volken en samenlevingen als geheel. Niet alleen redding van de ziel, maar ook van het lichaam. Niet alleen herstel van ziekten, die ons teisteren, maar ook van economische plagen en milieurampen, niet alleen verzoening met God, maar ook verzoening tussen mensen, niet een vluchtweg naar boven, maar een uitweg naar voren. Het appél van Joël heeft voor ons diepe betekenis. Maar nu willen we opnieuw op de Here bouwen. Ons geloof willen we in Hem belijden in het midden van de wereldnacht.

Wie weet, keert Hij Zijn gezicht naar ons toe. Wie weet, vergeeft Hij ons, en geeft ons Zijn vrede. Of, zoals de profeet het zegt: „Toen nam de Here het op voor Zijn land en Hij kreeg medelijken met het volk.”

U zult wel begrijpen, waar deze brief nu op uitloopt. We willen u oproepen, uit de verstrooiing van onze christenheid, tot een gezamenlijke dienst van verootmoediging, om schuld te belijden voor en temidden van ons volk. De Levende Heer kent onze motieven, die we dan ook niet breed behoeven uit te stellen. We willen

Uit breder kring

„Inkeer en Omkeer”

Het is omstreeks een halfjaar geleden dat een rondzendbrief werd verspreid.

Die brief ging over de grote problemen in de wereld van nu, en over de vraag in hoeverre wij christenen daaraan mede schuldig zijn. Inmiddels zijn er op het aangegeven correspondentieadres circa 650 reacties binnen gekomen. Reacties vooral van instemming en bemoediging.

Uit deze kring zijn door ons een dertigtal mensen afzonderlijk aangeschreven, die inmiddels met elkaar een tweetal gesprekken hebben gevoerd over de vraag hoe we het beste konden voortgaan. Het waren twee opbouwende en intensieve ontmoetingen, mede omdat hier christenen uit

allerlei delen van de nederlandse christenheid bij vertegenwoordigd waren: Rooms-Katholiek, Hervormd, verschillende „soorten” Gereformeerd, Baptist, Leger des Heils, mensen uit Evangelische, Pinkster- en Charismatische groeperingen.

Gezamenlijk waren wij bij die bijeenkomst onder de indruk van de grote moeite, waarin ons volk vandaag gekomen is:

dreiging van vernietiging, overmacht van de moderne techniek, toenemende verspreiding van volks- en welvaartsziekten, toenemende werkloosheid, en vergiftigde natuur om ons heen. Keer op keer uitbarstend geweld op de straten van onze steden. En vooral zo angstig weinig vragen naar God en Zijn wegen.

Gezamenlijk waren we er diep van overtuigd, dat die moeiten niet op zichzelf staan. We dragen er de verantwoordelijkheid voor,

ons vertrouwen in Hem uitspreken.

Graag nodigen we u uit voor een bijeenkomst in de Geertekerk te Utrecht op 10 juni 1983. om 17.30 uur zal de kerk open zijn.

Om 18.00 uur zal Prof. dr B. Goudzwaard praten over christelijke hoop in de wereld van nu, waarna om 19.30 uur een gebeds- en verootmoedigingsdienst gehouden zal worden.

Na afloop van de dienst (plm. te 20.45 uur) volgt een gezamenlijk gesprek over wat ons in de praktijk te doen staat.

Vriendelijke groet, namens het Comité Rondzendbrief, Dr B. Goudzwaard
Drs J. van Barneveld.

Secretariaat: „Comité Rondzendbrief“, Columbusstr. 68, 3722 KP Barneveld.

„Aller ogen wachten op U.“
(Ps. 145 : 15)

Tijdens de viering van het Pinksterfeest namen kerkeraad en gemeente van de Ned. Geref. Kerk van Heerenveen met grote droefheid kennis van het zeer plotseling overlijden van zijn ouderling en scriba

broeder
REIN H. TIEKSTRA

Met grote dankbaarheid gedenken wij de plaats die br. Tiekstra gedurende meerdere jaren in de gemeente en de raad heeft ingenomen.

Sterke de Here door zijn Woord en Geest Anneke en de kinderen.

Namens de raad en gemeente,
K. Muller, praeses
I. P. de Ruyter, wnd. scriba

Heerenveen, 22 mei 1983

KAMPEN

Geref. school voor MAVO
Kampen
1e Ebbingestraat 11
8261 XC Kampen, tel. 05202-13035

Gevraagd een leraar /lerares

WISKUNDE
en/of NATUUR- en SCHEIKUNDE

- met ingang van 1 okt of eerder.
- ervaring examenklas gewenst.
- er is een volledige weektaak beschikbaar.
- eventueel in combinatie met enkele uren Economie.

Inlichtingen worden verstrekt door de directeur O. Sierksma, telefoon 05202-13035 of door de adjunct-directeur H. Strating, telefoon 05202-14957. Brieven aan de directeur O. Sierksma, Vloedijk 128, 8261 GK Kampen

Nieuwe Opbouw-uitgave

De aangekondigde brochure over

Antroposofie

van Drs Pieter van Kampen is te bestellen bij Administratie „Opbouw“, Kon. Wilhelminalaan 38, 3956 TD Leersum.

De prijs bedraagt f 3,50 plus portiekosten. Bij toezending van de brochure ontvangt men tevens een accept-girokaart met het verschuldigde bedrag.

PLAATS

**UW FAMILIEBERICHTEN
IN DIT BLAD !**

GA

inhoud april-nummer

- **Bezinning:**
diakonaat en evangelisatie
- **Over ... de kerk ... gesproken**
- **Uit de praktijk:**
Opvang in crisissituaties
Evangelisatie op de camping
- **Cursus 'Moslims en Christenen'**

GA is een uitgave van Deputaten Evangelisatie Christelijke Gereformeerde Kerken

Naam

Adres

Postcode/woonplaats

- ☐ geeft zich op als abonnee à f 12,50 per jaar
- ☐ wenst toezending van losse nummers à f 3,- maand
- ☐ verzoekt om toezending van gratis proefnummer

Ingevulde bon zenden aan de administratie,
Zadelmakersdonk 108, 7326 JK Apeldoorn.

Boekenveiling te Amsterdam

DINSDAG 7 EN WOENSDAG 8 JUNI 1983

houden wij weer boekenveiling. Geveild worden enkele belangrijke bibliotheken w.o. de bibliotheken van

Ds P. J. Dorsman - Staphorst
Ds H. J. Kater - Amsterdam
Ds J. Meester - Amsterdam

bestaande uit theologie, filosofie, commentaren, bijbelverklaringen, exegetische studies, theol. en kerkhistorische dissertaties (waaronder een grote verzameling werken over de Middeleeuwen, beginperiode der Reformatie en de geschiedenis der Doopsgezinden); naslagwerken, woordenboeken Gunning, Kohlbrugge, Groen van Prinsterer, Barth, Buber, Van Ruler, etc., etc.

Daarnaast worden er ook zeer zeldzame 16e, 17e en 18e eeuwse werken geveild, zoals werken van Luther, Calvijn, Melancthon, Nadere Reformatie.

Rijk geïllustreerde catalogus (112 pag.) kunt u aanvragen door f 7,50 te storten op giro 17.71.82 t.n.v. TON BOLLAND, v/h Van Bottenburg, Amsterdam.

**KIJKDAGEN: ZATERDAG 4 EN MAANDAG 6 JUNI 1983
VAN 10.00 UUR TOT 16.00 UUR.**

Ton Bolland beëdigd taxateur *

PRINSENGRACHT 493 — AMSTERDAM — TELEFOON (020) 221921

**VOOR UW DRUKWERK
NAAR**

DRUKKERIJ „STEENBERGEN“

NOOITGEDACHT 3 — 3701 AL ZEIST — TELEFOON 03404 - 22452

Als U een camping zoekt, waar U als christen Uwzelf kunt zijn, kom dan met Uw gezin of groep naar

Wij verhuren ook (toer)caravans. VRAAG FOLDER.

**Evangelische Camping
„t BELOOFDE LAND“**

Bosweg 17 — 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429 - 2942

**Hoe
zit 't nou
precies
met de
christenen
in
Oost-Europa?**

Dat zij het niet gemakkelijk hebben, weet (bijna) iedereen. Maar er zijn ook veel wilde verhalen in omloop. Niet alle christenen zitten in strafkampen. Maar ze hebben het wel moeilijk in het leven-van-alledag. Stichting Antwoord wil Nederlandse christenen zo correct mogelijk informeren over de situatie in Oost-Europa. Onder meer via infopresentaties. Ook in uw kerk, gemeente, vereniging, bijbelstudiegroep, etc. kan zo'n infopresentatie worden gehouden. Meer weten? Neem contact op met Stichting Antwoord.

**stichting
antwoord**

Postbus 198
4700 AD Roosendaal
Telefoon 01672-3450